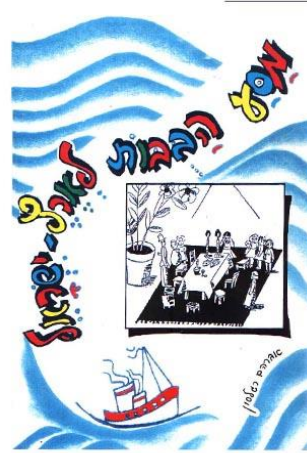

מסע הבובות לארץ ישראל

מאת: אברהם רגלסון

פתיחה ונעילה: שרונה תל אורן

איורים: אריה (רוב הספר) בינה גבירץ (עמ' 60,95)

אריה נבון (עמ' 69,77) אורי רון (עמ' 34).

שלומית אולצ'יק (שנת 2004 עמ' vi, 133)

הוצאת : biblio books israel

על הספר

הספר נכתב כסיפור בהמשכים בעיתון דבר לילדים בשנת 1934 ויצא לאור כספר בשנת 1935. קוראים רבים אהבו את הספר ויש אף שידעו אותו בעל פה. הספר יצא מחדש על ידי בתו של הסופר, שרונה תל אורן, שהיא גם גיבורת הספר, לאחר כשבעים שנה מאז נכתב. שרונה מספרת שהוציאה את הספר בכוחות עצמה כי סירבה להצעותיהן של הוצאות ספרים לשנות את לשון הספר ולהופכה לעכשווית, כי לדבריה גם כאשר נכתב לא רצה אברהם רגלסון להוריד את רמת הלשון, וזה אחד הדברים המייחדים ספר זה. הספר מותאם לכיתות ד-ו הן בגלל לשונו והן בגלל ההקשר ההיסטורי שלו. חשוב לקרוא עם התלמידים לא רק את הספר אלא גם את סיפורה של שרונה. במבוא ובסיום שכתבה שרונה תל אורן נפרשים חייה של המשפחה ותולדותיו של הספר כשהם שזורים זה בזה ומצטרפים לשמחות ולעצב בסיפור בנייתה של הארץ. שרונה תל-אורן מופיעה עם הבובות לפני הילדים. זו יכולה להיות דרך מעניינת להביא בפניהם ספר זה.

ניתן להשיג את הספר בחלק מחנויות הספרים וגם אצל שרונה תל- אורן (טל: 086460371)

וראו גם באתר

<http://bibliobooks.com/dollsjourney.html>

תוכן

הספר משלב מציאות ודימיון. שרונה ומשפחתה החיים בארצות הברית מחליטים לעלות לארץ. בובותיה של שרונה נשארות אצל חברתה פיליס, כי אי אפשר לקחת אותן לארץ, הן תופסות מקום רב. המשפחה מגיעה לארץ ומכאן מתחיל הספור הדמיוני: תשע הבובות של שרונה מתגעגעות אליה ומחליטות לעלות לארץ. הסיפורים של הבובות, למעשה, הם חלק ממה שקרה לשרונה ולמשפחתה בדרך לארץ.

הבובות מתארגנות לנסיעה לארץ ישראל בעזרתה של פיליס והרבה הרפתקאות עוברות עליהן עד בואן לארץ. תוך כדי כך נפגשים הקוראים גם עם מקומות ודמויות בארצות הברית באותה תקופה. לדוגמה: העיר ניו יורק והיהודים שבה, הטייס שמטיס אותם באווירון, הרכבת התחתית בניו יורק והרכבת העילית (שכבר לא קיימת היום), הנסיעה באוניה, גן החיות ועוד. לכל אחת מתשע הבובות אופי משלה וסיפור קטן המתקשר להכנה לנסיעה לארץ. לאחר טלטולים ונסיעות גם ברחבי ארצות הברית וגם בים, מגיעות הבובות לארץ, אך כאן הן נפגשות במציאות שונה ומתקשות להיקלט למרות שימחתי להיות עם שרונה. הן רוצות לחזור, אך לבסוף גוברת אהבת המולדת והן מחליטות להישאר וכך אומרת שרונה: "...נקשור נקשרה נפשי בנפש הארץ. מתקו לי שמיה, ושמשה, וימה, ואדמתה, ולא אוכל הפרד מעליהם. פה נשאר ונחיה ונעמול!" (עמ' 92).

איירה שלומית אולצ'יק עמוד 113

קריאה בקול והמחזה

הספר נכתב כסיפור בהמשכים, וגם שודר ברדיו בהמשכים, כמעט בכל אחד מהפרקים ישנו סיפור שיכול לעמוד בפני עצמו. לכן מתבקש לקרוא את הספר בפני הילדים ועם הילדים, להמחזז קטעים ותוך כדי כך להסביר את המילים הלא מובנות.

כיצד מאפיין המחבר דמויות?

אפשר לשוחח עם התלמידים: כיצד מאפיינים דמות? (מראה חיצוני, התנהגות, קורות חיים, תחומי התעניינות, כישרונות ועוד)

על אפיון דמויות ראו בספר "משני צידי המבע" הוצאת ת"ל תשנ"ב עמ' 114; 189-196

אפשר לראות יחד עם התלמידים כיצד מאופיינות הדמויות הן על ידי מראן החיצוני והן על ידי התנהגותן לאורך הספר. מה בחר המחבר להראות במראה החיצוני של הדמויות ומה אנחנו לומדים על אופיין מתוך התנהגותן. לדוגמה:

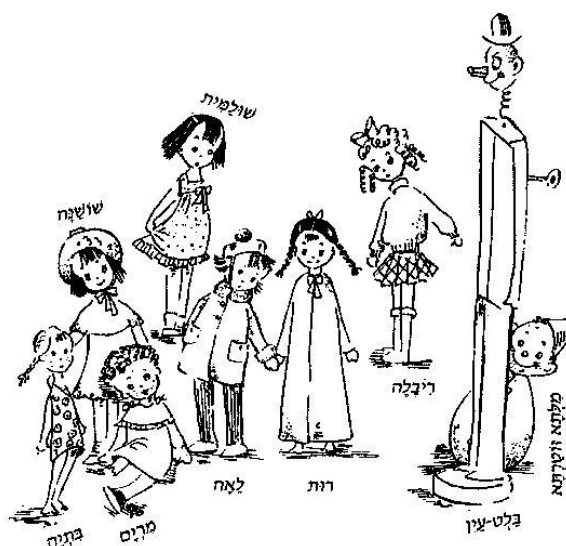
אייר אריה עמוד 1

תמונת האב- המחבר

המחבר מציג בהומור את עצמו, את משפחתו ואת הדמויות האחרות המשתתפות בעלילה- בובות ובני אדם ללא הבחנה- בספר. בתיאוריו יש אפיון של הדמויות מבחינת מראן ומבחינת התנהגותן. וכך הוא מתאר את עצמו:

" אני אבא, ואני חובש משקפים, ובכל יום שלישי ויום שישי אני מצחצח הנעליים, ומפני שאני דר בחולות על שפת הים, אין זה מועיל לי כלום, תמיד נעלי מאובקות. . אם תראו בתל אביב יהודי שראשו מגולה, על חוטמו משקפים, נעליו מאובקות ובידו סל עובר על גדותיו סלק ובצלים וצנון, תדעו שאני הוא המביא ירקות הביתה, אוכל לילדי....(עמוד 1)."

אפשר לקרוא קטעים מסוג זה בכיתה ולדון עם התלמידים מה הן התכונות שבחר המחבר להציג כמאפיינות אותו ואת הדמויות האחרות.

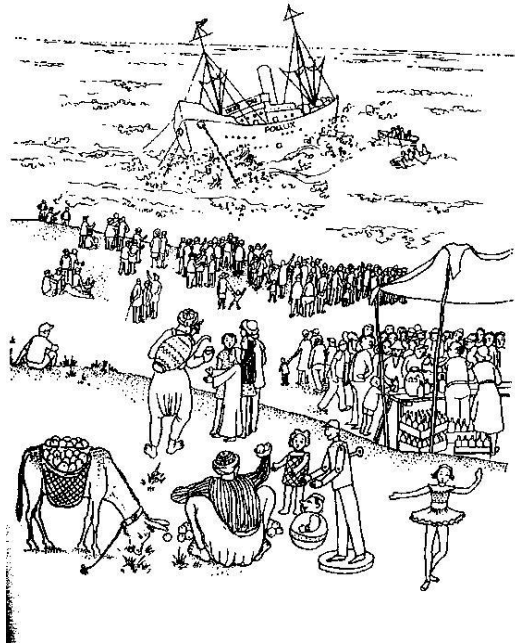
איירה בינה גבירץ עמוד 95

בפרק הראשון מוצגת כל אחת מהבובות, מבחינת המראה החיצוני והתכונות המאפיינות אותה. בהמשך הספר הקורא מכיר את התנהגותן ודרך דיבורן, לדוגמה בעמודים 17-19- הבובות מדברות עם פיליס, כל אחת על פי אופיה. לאורך כל הספר מתבטאות תכונותיהן דרך האירועים השונים ומתחזק האפיון שהוצג בתחילתו. אפשר לבקש מהתלמידים לבחור את הדמות האהובה עליהן ולעקוב אחר התנהגותה לאורך כל הספר, ואחר כך להציג אותה בפני הכיתה.

ציונות, יהדות והתיישבות בארץ ישראל

הספר מתאר את הגעגועים לארץ, את קשיי העלייה והקליטה בה, את אהבת הארץ והפרחת השמחה, דרך מסען של הבובות, שמייצגות את משפחתה של שרונה.

בפרק "נעילה" שנוסף בהוצאה המחודשת מספרת שרונה את סיפורה של המשפחה, החל מההגירה ממזרח אירופה לאמריקה, דרך העלייה לארץ, ולבטי הקליטה. אפשר לקרוא קטעים מתוך הפרק עם התלמידים ולהשוות את העלייה בעבר לעליה לארץ היום. אפשר לקרוא קטעים לדוגמה ולראות כיצד הם מתקשרים למציאות ההיסטורית של המשפחה, לדוגמה: מקום רב מוקדש בספר לחיים בתל אביב של שנות השלושים. המשפחה גרה על החולות ליד הים, ומביתה אפשר היה לראות את הנמל החדש של תל אביב.

אייר אריה עמוד 80

אפשר לשוחח עם התלמידים על פתיחת הנמל בתל אביב, ועל תיאור החיים בתל אביב באותם הימים.

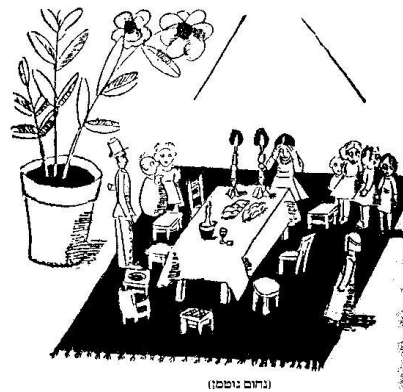
מהווי החיים:

אפשר לקרוא בכיתה ולשוחח עם התלמידים על המשתמע מתוך התיאורים הבאים, אפשר להשוות עם ההווי המוכר להם היום:

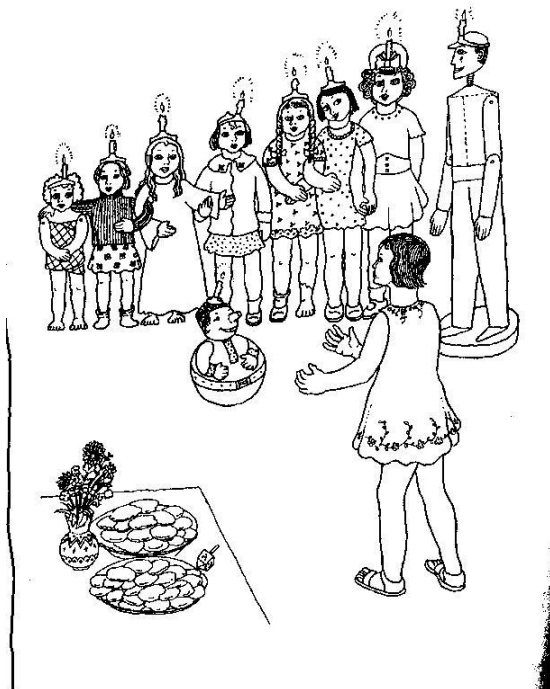
השבת

קטעים המתארים את השבת, -עמ' 9-8

אייר נחום גוטמן עמוד 11

קריאת תיאור חג החנוכה בעמודים 64-69

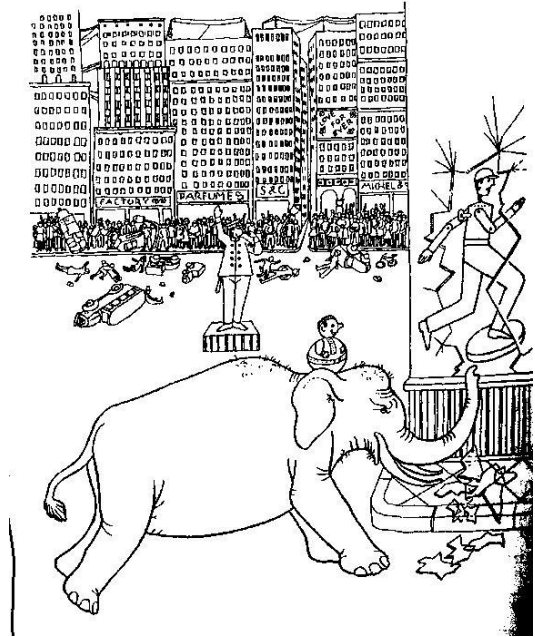
קריאת קטעים המתארים את ט"ו בשבט בעמודים 74-76

אייר אריה עמוד 94

ההומור בספר

הספר כולו כתוב בהומור רב, כדאי להתאמץ להבין את הביטויים הקשים כדי ליהנות מהומור זה. אחד הפרקים המצחיקים ביותר הוא הפרק העשירי, מכתבה של הדודה שפרה לשרונה על הרפתקאותיהן של הבובות בניו יורק. אפשר לקרוא את הפרק עם התלמידים ולבקש מהם לספר בלשונם את תוכנו, לדוגמה, סיפור הרדיפה אחר הפיל גרומפקס, כשמילתא זוטרתא רוכב על ראשו לאורך רחובות ניו יורק, עמודים 45-49

אייר אריה עמוד 47

שמות ומדרשי שמות

בוב (עמודים) 2-3

"מה זה בוב? אם האח של דובה הוא דוב, יהיה האח של בובה בוב--"

המחבר מדבר על שתי דמויות נוספות:

--"ספק בובים ספק לא בובים, והם בֵּלֵט עֵין, ומִילְתָּא זוֹטְרָתָא--"

ובהערות השולים נכתב שבלט עין נקרא פִּי לפני הקמת המדינה, ומילתא זוטרתא נקרא

תינג -אום- בב. משמעות השם מילתא זוטרתא בארמית היא דבר קטן.

על החלפת השמות של בֵּלֵט עֵין, ומִילְתָּא זוֹטְרָתָא ראו גם בעמוד 104 .

בעקבות זאת אפשר לשוחח עם התלמידים על תחיית הלשון העברית ועל השינויים החלים

בעברית כשפה מדוברת.

קצת היסטוריה בבחירת הדמויות:

מדוע הוחלף שמו של הטייס צ'רלס לינדברג מהמהדורה הראשונה בשמו של אחד האחים

רייט? גם על כך ניתן לקרוא בפרק "נעילה" אפשר לדבר עם התלמידים על החלטה זו ולבדוק

מי היו הדמויות האלה.

אני אוהב/ת

פרקים רבים מתוך הספר עוסקים ב**אהבה וגעגוע** ולשני אלה כל אחד, ילד, כמבוגר יכול להתחבר.

לכל ילד ולאו דווקא מהגר, יש זיכרון או חפץ שאליו לפעמים הוא מתגעגע – זהו נושא שכדאי לשוחח עם הילדים לפני קריאת הספר או בעת הצגתו. אפשר לבקש מן הילדים להביא לכיתה צעצוע שנשאר להם מגיל צעיר ולספר עליו. או לענות על השאלה: האם יש לכם חפץ כל שהוא שקשה לכם להיפרד ממנו? ספרו על החפץ או כיתבו עליו.

פעילות בכיתות שיש בהם ילדים שבאו מארץ אחרת

בארץ מהגרים כשלנו ישנם ילדים רבים שהשאירו מאחוריהם חפץ אהוב, זיכרון יקר, שבוודאי היו רוצים אותו עמם.

1. ספרו על הארץ שממנה הגעתם.
2. במה שונה הארץ שממנה באתם מהמקום שאתם נמצאים בו עכשיו?
3. למה אתם הכי מתגעגעים?
4. ספרו על מסע העלייה שלכם היעזרו בסיפורי ההורים.
5. איזה צעצוע או משחק הבאתם מארצכם הקודמת לכאן. הביאו אותו לכיתה וספרו עליו.

שורשים

תלמידים המתנסים בכתיבת עבודת שורשים יכולים לראות בספר זה הזדמנות לתיאור העלייה לארץ וההתיישבות בה.

אפשר לנסות לספר סיפור משפחה באמצעות חפץ שעובר במשפחה בכמה דורות, כמו אותן בובות של שרונה שמספרות את סיפורן גם היום.

לשון הספר

מאפיינים של לשון המקרא נמצאים בספר ואפשר לקשר את הקריאה בו ללימוד תופעות בלשון העברית.

פעילות:

מצאו בעזרת המילון או לפי ההקשר את הפירושים למילים הכתובות בטבלה והוסיפו לפי בחירתכם עוד כעשר מילים קשות, וכתבו את הפירוש שלכם גם למילים אלה. היעזרו בדוגמה.

בספר כתוב:	הפירוש הוא:
אני חובש משקפיים	אני מרכיב משקפיים
אני דר...	
הגידה	
סגולה מיוחדת	
גרגרן	
לסוטה	
מרננת	

הכינו

ד"ר איה מרבך

ד"ר רחל עזוז

מחברות סדרת ספרי הלימוד "לשון ועוד"